

**XIV. ULUSAL
EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ**

**PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
28-30 EYLÜL 2005 DENİZLİ**

***Kongre Kitabı* 1
*Cilt***

**EDİTÖR
Prof. Dr. Hüseyin KIRAN**

**EDİTÖR YARDIMCILARI
Doç.Dr.Sadettin SARI
Yrd.Doç.Dr.İzzet KARA
Yrd.Doç.Dr.Şahin KAPIKIRAN
Yrd.Doç.Dr.Ali Rıza ERDEM**

XIV. ULUSAL EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
28-30 EYLÜL 2005 DENİZLİ

CİLT I
KONGRE KİTABI

EDİTÖR

Prof. Dr. Hüseyin KIRAN

EDİTÖR YARDIMCILARI

Doç. Dr. Sadettin SARI

Yrd. Doç. Dr. İzzet KARA

Yrd. Doç. Dr. Şahin KAPIKIRAN

Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM

KONGRE BAŐKANI

Prof. Dr. Hasan KAZDAĞLI (Pamukkale Üniversitesi Rektörü)

KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŐKANI

Prof. Dr. Hüseyin KIRAN (Eğitim Fakóltesi Dekanı)

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

Yrd. Doç. Dr. Emel SARITAŞ

Prof. Dr. Hayrettin AKYILDIZ

Yrd. Doç. Dr. Birsen DOĞAN

Prof. Dr. Ahmet DUMAN

Yrd. Doç. Dr. Necla KAPIKIRAN

Yrd. Doç. Dr. Metin YAŞAR

Yrd. Doç. Dr. İzzet Baki KARAOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Esin TURAN GÜLLAÇ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa BULUŐ

Yrd. Doç. Dr. Muharrem ÖK

Yrd. Doç. Dr. Nesrin IŐIKOĐLU

Yrd. Doç. Dr. Muammer KUNT

Yrd. Doç. Dr. Ramazan BAŐTÖRK

Yrd. Doç. Dr. Meral URAS

Yrd. Doç. Dr. Nilüfer KAHRAMAN

Yrd. Doç. Dr. Sevgi KÜÇÜKER

Yrd. Doç. Dr. Erdinç DURU

Yrd. Doç. Dr. Hülya ÇERMİK

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN

Yrd. Doç. Dr. İzzet KARA

Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM

Yrd. Doç. Dr. Şahin KAPIKIRAN

SEKRETERYA

Yrd. Doç. Dr. Şahin KAPIKIRAN

Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM

Yrd. Doç. Dr. İzzet KARA

XIV. ULUSAL EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ BİLİM KURULU

Prof Dr Adil Türkoğlu	Çukurova Üniversitesi	Prof Dr Münire Erden	Yıldız Üniversitesi
Prof Dr Nuray Senemoğlu	Hacettepe Üniversitesi	Prof Dr. Hüseyin Alkan	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof Dr Abdurrahman Tanrıöğen	Pamukkale Üniversitesi	Prof Dr Cahit Kavcar	Ankara Üniversitesi
Prof Dr Őule Erçetin	Hacettepe Üniversitesi	Prof Dr Sedat Sever	Ankara Üniversitesi
Prof Dr Ata Tezbaşaran	Hacettepe Üniversitesi	Prof Dr Cemil Öztürk	Marmara Üniversitesi
Prof Dr Bülbin Sucuoğlu	Ankara Üniversitesi	Prof Dr Ömer Geban	ODTU
Prof Dr Hayrettin Akyıldız	Pamukkale Üniversitesi	Prof Dr Ali Baykal	Bogaziçi Üniversitesi
Prof Dr Binnur Yeşilyaprak	Ankara Üniversitesi	Prof Dr Gökay Yıldız	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof Dr Figen Çok	Ankara Üniversitesi	Prof Dr Caner Açıkada	Hacettepe Üniversitesi
Prof Dr Petek AŐkar	Hacettepe Üniversitesi	Prof Dr Özcan Demirel	Hacettepe Üniversitesi
Prof Dr Ahmet Duman	Cumhuriyet Üniversitesi	Doç Dr Selahattin Gelbal	Hacettepe Üniversitesi
Prof Dr Meral Uysal	Ankara Üniversitesi	Doç Dr Hafize Keser	Ankara Üniversitesi
Prof Dr Fatma Gök	Bogaziçi Üniversitesi	Doç Dr Gelengöl Haktanır	Ankara Üniversitesi
Prof Dr Esra Ömeroğlu	Gazi Üniversitesi	Doç Dr Sinan Olkun	Ankara Üniversitesi
Prof Dr Mualla Bilgin Aksu	İnönü Üniversitesi	Doç Dr Ayşe Çakır İlhan	Ankara Üniversitesi
Prof Dr Semra Ünal	Marmara Üniversitesi		

İÇİNDEKİLER

KONGRE AÇILIŞ BİLDİRİSİ

Jim JOHNSON

Curricular Models and Needs, Challenges, and Aspirations in Early Education 2-5

EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI, EKONOMİSİ

Prof. Dr. Semra Ünal, Ünal TAŞAN

İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Sağlığına Etkileri
(Öğretmen Görüşlerine Göre)..... 7-12

Prof. Dr. Cevat CELEP, Ar. Gör. Ufuk SARIDEDE,
Okt. O. Ferda BEYTEKİN

Eğitim Örgütlerinde Örgütsel Bağlılık, Örgütsel Vatandaşlık
Davranışı ve Tükenmişlik Arasındaki İlişki 13-19

Elif YAPICI, Şüheyda DOYURAN GÖKTÜRK

Okul Yöneticilerinin Güç Mesafesi ve Kolektif-Bireysel Algı
Düzeyleri ve Çatışma Yönetim Stratejileri ve Seçilen
Çatışma Stilllerinin Örgüt Kültürünü Etkileme Düzeyi
Arasındaki İlişki 20-25

Nilgün ELBİR, Suheyda DOYURAN

Örgüt Kültürünün, Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık
Düzeyleri ve İşten Ayrılma Eğilimlerine Etkileri 26-31

Prof. Dr. Fatma GÖK, Arş. Gör. Abuzer YAKARYILMAZ

Eğitim Sisteminde Tutunabilme:1987-88 Öğretim Yılında
İlkokula Başlayan Öğrencilerin İstatistiksel İzlenmesi..... 32-34

Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK

Eğitim Yönetiminde İşten Çekilme (İstifa) Olgusu ve Okul
Yöneticilerinin İşten Çekilmesiyle İlgili Bir Örnek Olay
*Resignation in Educational Administration and a Case
Study of Resignation of School Administrators* 35-41

Yrd. Doç. Dr. Ali SABANCI

İlköğretim Okulu Müdürlerinin, Müdür Yardımcılarının ve
Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Okul Müdürlerinin
Benimsedikleri Liderlik Biçemi 42-48

Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ, Serkan SEZİK

Devlet ve Özel İlköğretim Okullarında Örgütsel Öğrenmenin
Değerlendirilmesi 49-56

Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA, Prof. Dr. M. Durdu KARSLI

Özel İlköğretim Okulu Müdürleri İle Resmi İlköğretim Okulu
Müdürlerinin Çalışma Zamanlarını Değerlendirme
Biçimlerinin Karşılaştırılması 57-62

Araş. Gör. Ahmet EYİM

Toplumda Demokrasi Bilincinin Uyandırılması ve
Demokrasi Eğitimi 63-66

Prof. Dr. Hafize KESER, Yrd. Doç. Dr. Necmi EŞGİ

Ulusal Eğitim Bilimleri Kongrelerinin
Değerlendirilmesi 67-72

İnanç AYAR, Doç. Dr. Emine ERKTİN

Öğretmen Eğitiminde Drama Kullanımı: "Gösteri Sanatı"
Olarak Öğretim 73-76

Refik BALAY, Mustafa PAKSOY, Sadettin PAKSOY

Öğrenmeyi Paylaşan ve Paylaşmayı Öğrenen Örgütler
Olarak Üniversiteler: Harran, Gaziantep ve Dicle
Üniversiteleri Örneği 77-88

Yrd. Doç. Dr. Fatma ÖZMEN, Vecihe MURATOĞLU

Eğitim Örgütlerinde Değişim Süreci ve Bilgi Yönetimi
Stratejileri 89-95

Prof. Dr. Cevat CELEP, Arş. Gör. Tuğba DEĞİRMENCI

Eğitim Örgütlerinde Bilgi Yönetimi 96-101

Yrd. Doç. Dr. İsmail AYDOĞAN, Dr. A. Faruk YAYLACI,
Züleyha ERTAN

Baudrillard'ın Simülasyon Evreninde Bir Simülakr Olarak
Eğitim ve Eğitim Örgütleri 102-109

İlhan GÜNBAYI

İlköğretim Okullarında Bir Yönetim Süreci Olarak İletişimin
Etkililiği 110-115

Prof. Dr. Vehbi ÇELİK

Okul Yönetimi 116-120

Prof. Dr. Füsün AKARSU, Arş. Gör. Bülent ALCI

Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri
Bölümünün 1997-8- 2003-4 Yılları Arasındaki
Özdeğerlendirmesi 121-131

Prof. Dr. Ali GÜLER

Korku Kültürü Sürecinde Eğitimde Yozlaşma
Sorunu 132-135

Doç. Dr. Hasan ÇELİKKAYA

Yönetim Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım 136-141

Doç. Dr. Songül ALTINIŞIK, Çiğdem ARAS

İnsan Kaynakları Yönetiminde Motivasyon ve Eğitim
Örgütleri Uygulama Yeri Okullara İlişkin Örnek Bir
Çalışma 142-147

Prof. Dr. Cevat CELEP, Arş. Gör. Yar Ali METE

Eğitim Örgütlerinin Örgütsel Sağlığı İle Öğretmenlerin
Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki 148-152

Araş. Gör. Engin KARADAĞ

Eğitim Örgütlerinde Çatışma Yöntemini 153-159

Yrd. Doç. Dr. Raşit ÖZEN

MEB Personelinin Hizmet İçi Eğitim Programlarında
Kalitenin Arttırılmasına İlişkin Görüşleri 160-165

Doç. Dr. Esmahan AĞAOĞLU, Arş. Gör. Eren KESİM

Anadolu Üniversitesi'nde Görev Yapan Eğitim Yöneticileri-
nin Zaman Yönetimi Konusundaki Görüşleri 166-172

Araş. Gör. Mustafa ERDEM, Araş. Gör. Kürşad YILMAZ,
Araş. Gör. Murat TAşDAN
Türkiye'de Eğitim Bilimlerinin Kurumsallaşması..... 173-178

Fevziye SAYILAN, Hasan Hüseyin AKSOY,
Ahmet YILDIZ, Tuncer BÜLBÜL, Güven ÖZDEM,
Abdurrahman İLGAN, Tarık SOYDAN
Eğitim Bilimlerinde Metodoloji Sorunları..... 179-184

Prof. Dr. İnanet AYDIN, Yrd. Doç. Dr. Yasemin
KEPENEKÇİ, Arş. Gör. Hasan Basri MEMDUHOğLU,
Arş. Gör. Ebru OğUZ
Eğitim Bilimlerinin Dünyadaki Kurumsal Gelişimi.... 185-191

Prof. Dr. Işıl ÜNAL, Dr. Seçkin ÖZSOY, Araş. Gör. Sabri
GÜNGÖR, Araş. Gör. Binali TUNÇ
Eğitim Bilimlerinin Ontolojik Temelleri: Sorun Odaklı Bir
Yaklaşım..... 192-203

Doç. Dr. Nevin şANLIER, Öğrt. Gör. Dr. Hüsnü DEMİREL,
Öğrt. Gör. Dr. Gürcü KOÇ, Araş. Gör. Dr. Yasemin
DEMİRCİOğLU, Araş. Gör. Hüseyin GÜMÜş
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Öğrenim
Gören Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimden Beklentileri ve
Lisansüstü Eğitimde Yaşadıkları Sorunlar..... 204-210

Yard. Doç. Dr. Hamza AKENGİN, Arş. Gör. Gül TUNCEL
8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Haklarını Algılamaları Üzerine
Karşılaştırmalı Bir Araştırma: Türkiye ve KKTC
Örnekleri..... 211-216

Yrd. Doç. Dr. Rüştü YEşİL
Yaşanan Tartışmaların Demokratikliği ve Tartışmanın
Teorik Temelleri..... 217-222

Prof. Dr. Fatma GÖK
Türkiye Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim Alt Sistemi İçinde
Özel Dershaneleri Anlamlandırmak Yolunda Kavramsal
Bir Çerçeve..... 223-224

Mustafa AKGÜN
Özel Dershanelere Ayrılan Ekonomik Kaynakların
İncelenmesi..... 225-227

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇELİK TEN
Eğitim Sisteminde Kullanılan Kültür ve Öğretmen
Metaforları..... 228-233

Doç. Dr. Songül ALTINIşIK, Sibel KILIÇ
Çin Eğitim Sisteminin Analizi..... 234-240

Yrd. Doç. Dr. Oğuz GÜRBÜZTÜRK, Araş. Gör. Gülay BEDİR
Resmi ve Özel İlköğretim Okullarında Yapılan Veli Toplantı-
larına İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi..... 241-244

Prof. Dr. Semra ÜNAL, Araş. Gör. Durmuş ÜMMET
Örgütsel Stres Kaynakları ve Öğretmenlerin Başetme
Stratejileri..... 245-250

Dr. Kadian BOOBEKOVA
Kırgızistan Eğitim Sistemi ve Günümüzdeki
Yenilenmeler..... 251-261

Salih BARDAKÇI, Doç. Dr. Mustafa BALOğLU
Eğitim Yöneticilerinin Özdeğerlerinin Betimlenmesi:
Samsun İli Örneği..... 262-265

Öğr. Gör. Soner POLAT,
Yrd. Doç. Dr. şüheda
DOYURAN
Okul Müdürlerinin Güç Mesafesi Ve Belirsizlikten Kaçınma
Eğilimleri İle Güven Düzeyleri Arasındaki İlişi..... 266-272

Prof. Dr. ř. şule ERÇETİN,
Araş. Gör. İlnur ÇALIşKAN MAYA
Meslek-Aile Profilleri İle Kadın İlköğretim Okul Müdürlerinin
Yönetmelik Görevler Üstlenmelerinde Karşılaştırmalı
Engeller..... 273-276

Ayşegül MISIRLI, Hanife AKAR, Mehmet Ali İÇBAY
Türkiye'de Göç Alan ve Veren İllerdeki Eğitim
Sorunları..... 277-281

Arş. Gör. Mehmet Ali İÇBAY
Türkiye'de Göç Alan Kentlerdeki Eğitim Sorunları: Bir
Karşılaştırmalı Durum Çalışması..... 282-287

Arş. Gör. Tolga GÖK, Prof. Dr. İlhan SILAY
Küresel Rekabet Ortamında Türk Eğitim Sisteminin
Kalitesi..... 288-292

Gökçe GÜVERCİN
Özel Dershanelerde ve MEB'e Bağlı Okullarda Öğretmenlik
Yapan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleği İle İlgili
Tutumlarının Karşılaştırılması, Özel Dershanelerde
Öğrenim Gören Lise-3 Öğrencilerinin, "Dershane"ye İlişkin
Görüşleri..... 293-298

Hasan ERÇELEBİ
Türk Eğitim Sisteminin Yeniden Düzenlenmesi..... 299-303

SINIF YÖNETİMİ

Yard. Doç. Dr. Mustafa SARITAŞ
Sınıf Yönetimi Dersi Alan ve Almayan Öğretmen Adayları-
nın Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Değiştirme
ve Düzeltme Sürecinde Yararlanmayı Düşündükleri
Stratejiler..... 305-311

Yrd. Doç. Dr. Niyazi CAN
Öğretmenin Sınıfta Zaman Yönetimi Davranışları ..312-318

**Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM, Arş. Gr. Züleyha AVŞAR,
Öğr. Gr. İnci Zeynep ÖZONAY, Öğr. Gr. Ümit ÖZKANAL**
Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin
Belirlenmesi 319-324

Yard. Doç. Dr. Yalçın ERGÜNEŞ
Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında
Karşılaştıkları Sınıf Yönetimi Sorunlarına İlişkin
Saptamaları..... 325-329

**Arş. Gör. Fatma (KASAP) ÇOBANOĞLU, Arş. Gör. İlk-
nur ŞENTÜRK**
Öğrenci Cinsiyetinin Öğretmen Davranışına
Etkisi 330-337

Yrd. Doç. Dr. Naciye AKSOY
Eğitimde Fiziksel Ceza: Kültürlerarası Bir
Karşılaştırma..... 338-343

**Eğt. Bil. Uz. Eşef Hakan TOYTOK,
Yrd. Doç. Dr. Osman TİTREK**
Öğretmenlerin Duygusal Zekâ (EQ) Yeterliklerini Sınıf
Yönetiminde Kullanma Düzeyleri (Adapazarı İli
Örneği)..... 344-354

Selçuk Beşir DEMİR
Okulda ve Ailede Bedensel Ceza ve Bedensel Cezanın
Demokratik Tutumlar Üzerine Etkisi..... 355-358

Uzm. Asuman UĞUR, Yard. Doç. Dr. Ömer KUTLU
Zaman Yönetimi Programının Etkililiğinin
Değerlendirilmesi..... 359-364

Öğrt. Gör. Davut HOTAMAN
İlköğretim I. Kademe Öğretmenlerinin Beden Dilini
Kullanım Düzeyleri 365-368

Öğr. Gör. Dr. Necdet AYKAÇ, Prof. Dr. Erdoğan BAŞAR
İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Derslik Sistemine
Dayalı Eğitim Ortamı Düzenlemesi Uygulamasının Etkileri-
ne Yönelik Görüşleri (Vildan Nurettin Demirel İlköğretim
Okulu Derslik Sistemi Örneği) 369-376

HALK EĞİTİMİ

Prof. Dr. Rifat OKÇABOL
Sivil Toplum Kuruluşları ve Yetişkin Eğitimi 378-383

Sabire ÖZOĞUL
Halk Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Genel Kültür
Konularının Etkililiği..... 384-389

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Öğr. Yahya ALTINKURT
Eğitim Kurumlarının Öğrenme Kültürüne İlişkin Öğretmen ve
Yönetici Görüşleri (Kütahya İli)..... 391-397

**Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ, Arş. Gör. İlhami
BULUT, Arş. Gör. Ayşe Ülkü KAN**
İlköğretim Bölümü Öğrencilerinin Öğrenci Merkezli Eğitime
İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi 398-402

**Yard. Doç. Dr. Sami OLUK, Arş. Gör. Süheyla SARIKAYA,
Işıl ÖZALP**
Öğretmen Yetiştirmede İnteraktif Öğrenme Uygulamaları:
Proje Tabanlı Öğrenme 403-408

Öğr. Gör. Dr. Ramazan ÖZBEK
Öğretmen Algılarına Göre Eğitim Fakültesi Öğretim Progra-
mının, İlköğretim Öğretim Ortamlarının ve Öğretmenlerin
"Yapılandırmacı Öğretim" Anlayışına Yönelik Düşüncelerinin
Değerlendirilmesi 409-415

Dr. Hayal KÖKSAL
Yenilikçi Öğretmenlerle Çağdaş Bir Sınıf Modeli 416-419

**Yard. Doç. Dr. Zühal ÇUBUKÇU,
Araş. Gör. Pınar GİRMEN**
Öğretmen Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançları İle
Sosyal Öz-Yeterlikleri Arasındaki İlişki 420-426

Prof. Dr. Mehmet DEMİREZEN
Yabancı Dil Öğrenimi Yetiştirmede Telaffuzun
Yeri..... 427-429

**Yrd. Doç. Dr. Erdoğan HALAT, Doç. Dr. Mevlüt DOĞAN,
Arş. Grv. İsmail MARULCU**
Öğretmen Adaylarının Müfredat İdeolojileri.....430-435

**Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK, Arş. Gör. Mevlüt GÜNDÜZ,
Alper Murat ÖZDEMİR, Okt. Ümit KAYA**
Öğretmenlerde Sosyal Statü Sorunları (Afyonkarahisar
İl Örneği) 436-441

Yrd. Doç. Dr. İ. Hayri KUĞUOĞLU
Sınıf Öğretmenliği Bölümü Mezunu Aday Öğretmenlerin
Kendi Algılamalarına Göre Öğretmenlik Uygulaması Alanın-
daki Yeterliliklerine Dair Görüşleri ve Öneriler 442-446

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÜSTÜN
Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik
Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı
İncelenmesi..... 447-451

Yrd. Doç. Dr. Hatun ONURAL
Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmen Niteliklerine
İlişkin Görüşleri 452-455

**Doç. Dr. Aysun UMay, Yrd. Doç. Dr. Asuman DUATEPE,
Dr. Oylum AKKUŞ ÇIKLA**
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yeni Matematik Dersi Öğretim
Programındaki İçeriğe Yönelik Hazır Bulunmuşluk
Düzeyleri..... 456-458

Prof. Dr. Nevin SAYLAN, Dr. Bünyamin YURDAKUL
İlköğretim Program Tasarılarının Gerekirdiği Yapılandırma
Öğretmen Özelliklerine Sınıf Öğretmenleri İle Aday
Öğretmenlerin Sahip Olma Düzeyleri..... 459-467

Yrd. Doç. Dr. Salih Paşa MEMİŞOĞLU
Lise Öğrencilerinin Sınıf Ortamında Öğretmen
Davranışlarına İlişkin Görüşleri..... 468-470

**Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM, Yrd. Doç. Dr. Kudret GEZER,
Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR**
Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği
Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine
İlişkin Tutumları..... 471-477

**Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM, Arş. Gör. İsmail YÜKSEL,
Seyfettin DEMİRAL**
Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce
Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP) Öğrencileri ile Eğitim
Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı
Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının
Karşılaştırılması 478-483

**Yrd. Doç. Dr. Ahmet Zeki SAKA, Yrd. Doç. Dr. Osman
TİTREK, Arş. Gör. Arzu SAKA**
Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterliklerini Kazanma
Düzeylerine İlişkin Algıları 484-488

Yrd. Doç. Dr. Gülşah Başol GÖÇMEN, Esra BALGALMIŞ
Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Ve Müzik
Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Akademik
Başarıyla Öğretmenliğe İlişkin Tutumları ve KPSS
Kaygıları Arasındaki İlişki 489-494

**Yrd. Doç. Dr. Şenay Sezgin NARTGÜN,
Süleyman DEĞİRMENCİ, Nuray KABAŞ**
Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğini
Seçmelerine Yönelik Görüşleri 495-507

Yrd. Doç. Dr. Hatun ONURAL
Öğretmenlik Mesleğinin Durumu (Düzce İli
Örneği) 508-514

**Yrd. Doç. Dr. Neş'e BAŞER, Arş. Gör. Berna Cantürk
GÜNHAN, Öğr. Gör. Güneş YAVUZ**
İlköğretim Öğretmen Adaylarının Ve Öğretmenlerin
Öğretmen Yeterlik Algılarının Karşılaştırılması Üzerine Bir
Araştırma 415-521

**Prof. Dr. Ali Rıza AKDENİZ, Arş. Gör. Yasemin
DEVECİOĞLU, Öğr. Gör. Hakan Ş. AYVACI**
Öğretmen Adaylarının Geliştirdikleri Materyallerin
Uygulanabilirliklerinin Değerlendirilmesi.....522-527

Arş. Gör. Zeynep AYVAZ
Lisansüstü Eğitim Programlarında Yer Alan "Özel Konular"
Dersine İlişkin Danışman ve Öğrenci Görüşleri 528-531

Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM, Araş. Gör. Dilruba KÜRÜM
Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Öğretmen Eğitimi
Yapısının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi 432-539

**Doç. Dr. Ahmet SABAN, Öğr. Gör. Dr. Beyhan Nazlı
KOÇBEKER, Araş. Gör. Aslihan SABAN**
Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Sahip
Oldukları Metaforlar 540-546

Yrd. Doç. Dr. Zeki ARSAL
Öğretmen Adaylarının Öğrenme ve Motivasyon
Stratejileri 547-553

Öğr. Gör. Dr. Gürcü KOÇ, Arş. Gör. Okyay DOĞAN
Fen-Edebiyat Fakültesi Mezunlarının Öğretmenlik Meslek
Bilgisi Programı Öncesi ve Sonrasında Öğretmenlik Mesle-
ğine Yönelik Algılarının İncelenmesi .....554-560.

**Arş. Gör. Ayşe SAVRAN, Yrd. Doç. Dr. Jale
ÇAKIROĞLU, Doç. Dr. Ceren TEKKAYA**
Yansıtıcı Öğretmen Eğitimi: Bir Eylem
Araştırması 561-565

**Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN, Araş. Gör. Sibel İLERİ,
Araş. Gör. Berfu K. TUNÇER**
Öğretmen Adaylarının Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme
Üzerine Gerçekleştirdikleri Çalışma Örnekleri 566-572

Dr. Soner M. ÖZDEMİR
"İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Yeni İlköğretim
Programlarına (I-V. Sınıflar) İlişkin Görüşleri" 573-581

Yrd. Doç. Dr. Aytunga OĞUZ
Öğretmen Eğitim Programlarında Metafor
Kullanma.....582-588

Yrd. Doç. Dr. Selçuk UYGUN
Türkiye'de Geçici Öğretmen İstihdamı Sorunu 589-595

Arş. Gör. Necla KÖKSAL
Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamındaki Uygulamala-
rın Sınıf Öğretmenlerine Katkıları 596-599

Prof. Dr. İlhan SILAY, Arş. Gör. Tolga GÖK
Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması ve Okul
Deneyimi Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu
Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler Üzerine
Bir Çalışma 600-603

Araştırma Görevlisi Ahmet ŞİMŞEK
Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kronoloji
Yeterlilikleri: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakülteleri
Örneği 604-609

Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK
Öğretmen Adaylarına Göre Bir Meslek Olarak
Öğretmenlik..... 610-616

Yrd.Doç.Dr. Turan PAKER
Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygula-
lama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlen-
dirilmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar 617-620

PİSKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

Doç. Dr. Alev ÖNDER, Uzm. Hülya GÜLAY
İlköğretim 5. Sınıf Devam Eden Çocuklarda Sosyal
Konum İle Kendilik Değeri Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi..... 622-626

Doç. Dr. Figen GÜRSOY,
Araş. Gör. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI
Hayvan Besleyen ve Beslemeyen Çocukların Benlik İmajla-
rının İncelenmesi
*A Study On Self-Image Levels Of Children Keeping An
Animal And Who Do Not Keep Any Animal.....* 627-631

Yrd. Doç. Dr. M. Engin DENİZ, Öğr. Gör. Selcen
AKUYSAL, Arş. Gör. Cengiz ÇELİK
Kırsal Alanlarda ve Kent Merkezinde Yaşayan İlköğretim
Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin
İncelenmesi..... 632-639

Bil. Uzm. Pınar HALICI, Doç. Dr. Gülen BARAN
Yatılı İlköğretim Bölge Okullarına Devam Eden ve
Ailesiyle Birlikte Yaşayan 12-14 Yaş Grubu Çocukların
Benlik Kavramlarının İncelenmesi 640-646

Dr. Birol ALVER
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Alan Üniversite Öğ-
rencilerinin Psikolojik Belirtilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre
İncelenmesi..... 647-658

Doç. Dr. Mehmet GÜVEN, Yrd. Doç. Dr. Semra GÜVEN
2004 İlköğretim Ders Programlarındaki Rehberlik ve Psiko-
lojik Danışma Kazanımlarının İncelenmesi 659-663

Doç. Dr. Mehmet GÜVEN
İlköğretimde Çocuğu Olan Velilerin Çocuklarının
Okullarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine
İlişkin Algı ve Beklentileri 664-670

Yrd. Doç. Dr. Cemalettin İPEK,
Öğrt. Gör. Ahmet DUYSAK
Öğrenci-Öğretmen İlişkilerinde Güç Mesafesi Algısı ve Okul
Kaygısı (Çayeli İlköğretim Okulları Örneği) 671-677

Doç.Dr. Müzeyyen SEVİNÇ, Arş.Gör. Emel TOK
İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Düşünme İhtiyacı
Düzeylerinin İncelenmesi..... 678-680

Yrd. Doç. Dr. Seval FER
Aday Öğretmenlerin Düşünme Stilleri Nedir? 681-687

İbrahim BATTAL, Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKSÜT,
Fazilet YALDIZ
Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma
Eğitimine İlişkin Yeterlilikleri (Uşak Eğitim Fakültesi
Örneği) 688-692

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ONUR, Yrd. Doç. Dr. Başaran
GENÇDOĞAN
Ana-Baba Tutumunun Demokratik Tutum Üzerindeki
Etkilerinin Bazı Değişkenler Açısından
İncelenmesi..... 693-698

Doç. Dr. Ozana URAL, Doç. Dr. Emine ERKTİN
Öğrencilerini Giriş Sınavlarına Hazırlayan Öğretmenlerin
Kaygı Düzeyleri ve Baş Etme Yaklaşımları 699-702

Yrd. Doç. Dr. Özcan SEZER
Lise I. Sınıfta Sınıf Tekrar Eden Öğrencilerin Bazı Demog-
rafik Özellikleri İle Bu Öğrenciler ve Öğretmenlerinin Sınıf
Tekrar Etme Konusundaki Görüşleri 703-706

Doç. Dr. Burhanettin DÖNMEZ, Gülten GENÇ
Genel Liselerdeki Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Öğre-
nilmiş Güçlülük Düzeylerine İlişkin Algıları 707-713

Araş. Gör. Hakan YAMAN, Doç. Dr. Aysun UMACI
Öğretmen Adaylarının Başarı Motivasyonu ve Motivasyon
Stilleri 713-717

Dr. Mustafa KOÇ, Dr. Ö. Faruk TUTKUN, Öğr. Gör.
Orhan BÖLÜKBAŞ, Arş. Gör. Ümit POLAT
Atfetme Tarzları ve Sağlık Arasındaki İlişki 718-722

Bil. Uzm. İlkay ÇELİK, Yrd. Doç. Dr. Mustafa KOÇ,
Yrd. Doç. Dr. Ö. Faruk TUTKUN
İlköğretim Çağı Çocuklarında Depresyon Düzeyi .. 723-729

Ar. Gör. İlkay DEMİR
Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları İle
Otoriteryen Eğilimleri Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi..... 730-733

Yard. Doç. Dr. Nurten SARGIN, Abdullah İŞIKLAR
Erin ve Ergenlerin Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeyleri
Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından
İncelenmesi..... 734-739

Yard. Doç. Dr. Aysun GÜROL, Arş. Gör. Birsen
SERHATLIOĞLU
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Televizyon
Programlarındaki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine
İlişkin Görüşleri 740-746

Yard. Doç. Dr. Şahin KAPIKIRAN
Üniversite Öğrencilerinin Kopya Çekme Ve Hile Yapma
Davranışları İle Etik Davranışlar Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi..... 747-750

Doç. Dr. Hacer TOR, Yrd. Doç. Dr. Nurten SARGIN
İlköğretim Okullarının İkinci Kademesinde Okuyan
Öğrencilerin Şiddet Hakkındaki Görüşleri 751-756

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. Deniz DERYAKULU
Kavramayı Denetleme Envanterinin Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....758-763

Arş.Gör. Dr. Yasemin DERELIOĞLU
Eleştirel Düşünme Ölçeğinin Geliştirilmesi – Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....764-770

Dr. Halil YURDUGÜL
Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği İçin Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması 771-774

Arş. Gör. Fatih AYDIN
Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Konusundaki Düşünceleri ve Uyguladıkları.....775-779

Ümit ÇELEN, Yrd. Doç. Dr. Nükhet Çıkrıkçı DEMİRTAŞLI
Düzeltilme Yönergesinin Testin Psikometrik Özelliklerine Etkisi 780-786

Prof. Dr. Ali BAYKAL
Şans Eğrisini Doğrultmak İçin Yapılan Yanlışlar ... 787-791

Tülin Otbiçer ACAR
%27 Oran Yoluyla Alt-Üst Grup Seçimine Alternatif Olarak Kümeleme & Ayırma Analizleriyle Alt-Üst Grup Seçimi ve Madde İstatistikleri 792-797

Yrd. Doç. Dr. Nevzat YİĞİT, Arş. Gör. Zeynep BAK
Çoklu Zeka Kuramına Göre Yapılan Planların Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlüklere Yönelik Öğretmen Görüşleri 798-803

Yard. Doç. Dr. Çetin SEMERCİ
Test Maddelerine ve Madde Analizine Fuzzy Mantık Bakışı 804-807

Öğrt. Gör. Ercan YILMAZ
Etik Liderlik Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması 808-814

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ VE BİLGİSİYAR

Doç. Dr. Hacer TOR, Öğr.Gör. Dr. Orhan ERDEN
Teknoloji Eğitimi (İş Eğitimi) Dersi Veren Öğretmenlerin Bilgisayarı Kullanma Durumları Üzerine Bir Çalışma.....816-823

Arş. Grv. Nuray KURTDEDE FİDAN, Prof. Dr. Mustafa ERGÜN
İlköğretim Okulları Web Sayfalarının İncelenmesi.....824-827

Özkan KAHRAMAN, Dr. Sacit KÖSE, Yrd. Doç. Dr. İzzet KARA
İlköğretim Okullarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerin Bilgisayar Okuryazarlığı, Bilgisayara Karşı ve Bilgisayar Destekli Öğretime Karşı Tutum Araştırması.....828-832

Elif BAKAR, Yrd. Doç. Dr. Şenol BAL
Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fen, Teknoloji, Toplum (FTT) Konularına Bakış Açılarında ve Başarılarına, Fen-Teknoloji-Toplum Yaklaşımının Etkisinin Araştırılması.....833-837

Yrd. Doç. Dr. İlhan VARANK, Arş. Grv. Selcen Süheyla ERGÜN
Eğitim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme Dersi Yeterliliklerinin Belirlenmesi ve Eğitim Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Bu Yeterlilikle Sahip Olma Derecelerinin İncelenmesi İçin Bir Araştırma Önerisi.....838-839

Öğr. Gör. Ümmühan (ALTINTOP) AKHİSAR, Yrd. Doç. Dr. İlyas AKHİSAR
Sağlık Yüksekokulu ve Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Bilgisayar Öğrenim Becerilerinin İncelenmesi.....840-842

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AKDAĞ, Arş. Gör. Gülay BEDİR
Milli Eğitim Bakanlığı'nın Öğretmenlere Düzenlediği Bilgisayar Kurslarının, Bilgisayar Kullanma Becerisi Kazandırma Düzeyi (Kayseri İli Örneği) 843-846

Yrd. Doç. Dr. M. Kemal KARAMAN, Hakkı KURFALLI
İlköğretim 4. Sınıfta Okutulan Seçmeli Bilgisayar Dersinin Branş Öğretmenleri Tarafından Okutulmasının Eğitim-Öğretim Açısından Değerlendirilmesi.....847-850

Arş. Gör. Muamber YILMAZ
Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi 851-855

Yrd. Doç. Dr. Süleyman Sadi SEFEROĞLU
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayara Yönelik Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma 856-861

Araş. Gör. Dr. Ömay ÇOKLUK BÖKEOĞLU, Araş. Gör. Ebru OĞUZ
Eğitim Bilimlerinin Farklı Alanlarında Doktora Yapan Araştırma Görevlileri ve Tez Danışmalarının Elektronik Posta Aracılığıyla Veri Toplama Aracı Uygulamasına Bakış Açıları 862-868

Yrd. Doç. Dr. Yusuf SÜLÜN, Arş. Gör. Nevin KOZCU, Arş. Gör. Burcu ŞENLER
Biyoloji ve Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Derslerinde Bilgisayar ve İnternet Kullanımına İlişkin Görüşleri (Muğla İli Örneği)..... 869-873

Arş. Gör. Mehtap YILMAZ ÖZGÜN, Prof. Dr. Alipaşa AYAS
Online Hizmet İçi Eğitim Uygulaması Öncesi Trabzon Bölgesi'ne İlişkin Durum Tespiti 874-880

Arş. Gör. Selim GÜNÜÇ, Arş. Gör. Necdet TAŞKIN
Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları 881-884

Yrd. Doç. Dr. Zahide YILDIRIM
Teknolojik Yeterlik, Teknolojiye Yönelik Algı ve Teknolojiyi Uyarlama Düzeyi ile Çevrim-İçi Öğrenme Yönetim Sistemini Kullanma Arasındaki İlişkiler 885-888

Yrd. Doç. Dr. Erdoğan HALAT
Webquest'in Öğretim Amaçlı Kullanımı 889-891

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Dr. Özlem Sarıyüce Körükçü, Prof. Dr. Neriman Aral
Alti Yaş Grubundaki Çocukların Annelerinin Empatik
Becerilerinin İncelenmesi.....893-896

Öğr. Gör. Dr. Ayşe OKVURAN
Drama Tekniklerinin Yapılandırılması ve Sınıf
Öğretmenliği Eğitiminde Önemi.....897-899

Öğr. Gör. Elif ÜNAL
İlköğretimde Drama Dersini Alan Üniversite Öğrencilerinin,
Bu Derse Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması ve Dersin
Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişimlerine Olan
Etkileri 900-903

Bil. Uzm. Aslıhan YEĞEN, Doç. Dr. Figen GÜRSOY
Çocuklarda Trafik Eğitimi.....904-908

Doç. Dr. Ozana URAL, Öğ. Gör. Kadriye EFE
Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeğinin Psikometrik
Özellikleri 909-912

Doç. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL, Vuslat OĞUZ
Milli Eğitim Bakanlığı 2002 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul
Öncesi Eğitim Programı İle Montessori Yaklaşımı Arasın-
daki Benzerlikler 913-919

Burcu AYDIN
Mobil Anaokulları.....920-925

Yrd.Doç.Dr. Şafak ÖZTÜRK
Avustralya'da Erken Çocukluk Eğitimi : Türkiye'deki Mevcut
Erken Çocukluk Eğitimine Eleştirel Bir Bakış.....926-930

Uzman Dr. Hülya PEHLİVAN
Eğitimde Yaratıcılığın Önemi 931-935

Öğretim Görevlisi K.Ceren CENGİZ
Beş-Altı Yaş Çocuklarında Çizgi Çizme Becerisinin
Gelişiminin Cinsiyet Bakımından
Değerlendirilmesi.....936-941

**Yrd. Doç. Dr. Raşit ÖZEN, Yrd. Doç. Dr. Serap EMİR,
Okutman Özlem KARAKIŞ**
Yaratıcı Düşünmenin Akademik Başarıya ve Derse Karşı
Tutuma Etkisi.....942-947

Doç. Dr. Yaşare AKTAŞ-ARNAS
3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin Kitle İletişim Araçlarını
Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi 948-958

Yard. Doç. Dr. M. Sencer BULUT, Dr. Kamuran TARIM
Okul öncesi Öğretmenlerinin Matematik ve Matematik
Öğretimine İlişkin Algı ve Tutumları 959-966

ÇOKLU ZEKA KURAMI

**Yrd. Doç. Dr. Behçet ORAL, Fen Bilgisi Öğretmeni
Meral ÖNER**
Tam Öğrenme Destekli Çoklu Zeka Kuramının Fen
Bilgisi Öğretiminde Uygulanması.....968-972

Derya GÖK, Prof. Dr. Mansur HARMANDAR
Çoklu Zeka Teorisine Göre Hazırlanmış Isı ve Işık
Ünitesinin Öğrenci Başarısına ve Hatırlama Düzeylerine
Etkisi 973-976

**Yrd. Doç. Dr. Bahattin RÜZGAR, Yrd. Doç. Dr. Nursel
Selver RÜZGAR**
Çoklu Zekanın Bayes Teoremi İle Matematiksel
Modellemesi.....977-983

Arş. Gör. Eda ERDEM, Prof. Dr. Özcan DEMİREL
Çoklu Zeka Kuramına İlişkin Öğretmen Görüşleri..984-988

**Yrd. Doç. Dr. Gürbüz OCAK, Yrd. Doç. Dr. İjlal OCAK,
Arş. Gör. Nezahat H. LEBLEBİCİER**
Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çoklu Zeka Çeşitleri ve
Bölüm Puan Türleri Arasındaki İlişki.....989-994

**Yrd. Doç. Dr. İsmet ŞAHİN, Öğr. Gör. Yıldız ÖZTAN
ULUSOY, Ar. Gör. Hakan TURAN**
Çoklu Zeka, Baskın Beyin, Yetenek ve Kaygı
Değişkenleri İçin Korelasyon Çalışması 995-1000

**Arş. Gör. A. Gökçe ERTURAN, Yrd. Doç. Dr. Uğur
DÜNDAR, Arş. Gör. Ayşegül YAPICI, Arş. Gör. Hayriye
ÇAKIR, Okt. Elif BOZYİĞİT**
İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zeka Alanları İle Sporsal
Uygunluklarının Karşılaştırılması.....1001-1008

İlgi CANOĞLU
Eğitim Teknolojilerinden Yararlanarak Çoklu Zekanın
Öğretimde Kullanımı Üzerine Bir Uygulama.....1009-1015

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI 2002 36-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI İLE MONTESSORİ YAKLAŞIMI ARASINDAKİ BENZERLİKLER

Doç. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, aysel_koksal@yahoo.com

Vuslat OĞUZ, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, vuslathope@yahoo.com

Özet: Milli Eğitim Bakanlığı organizasyonluğunda, 1994 yılından itibaren uygulanan program hakkında uzmanlardan ve uygulamacılardan gelen geri bildirimler, toplumun değişen gereksinimleri ve çağdaş çocuk eğitimine yönelik yaklaşımlar dikkate alınarak 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı oluşturulmuştur. Bu program hazırlanırken yararlanılan çağdaş çocuk eğitimine yönelik yaklaşımlar içerisinde Montessori yaklaşımı da bulunmaktadır. İtalya'nın ilk kadın tıp doktoru olan Dr. Maria Montessori (1869-1952), görevi sırasında zihinsel engelli çocuklarla ilgilenmiş ve onların özel bir eğitimden geçirilerek gelişmelerine yardımcı olunabileceğini savunmuştur. Bu düşünceden hareketle aynı yöntemlerin normal çocuklar için de kullanılabileceğini düşünerek, çalışmalarını eğitim alanına yöneltmiştir. Çağdaş çocuk eğitimi konusunda önemli isimlerden biri olan Montessori'nin eğitim konusundaki görüşleri günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. Montessori yaklaşımı ile Milli Eğitim Bakanlığı 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı arasında benzer bazı özellikler bulunmaktadır. Bu çalışmada; Milli Eğitim Bakanlığı 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı ve çocuk eğitimine ilişkin çalışmaları bulunan Dr. Maria Montessori'nin kendi ismi ile anılan Montessori yaklaşımı hakkında bilgi verilecek, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı 2002 okul öncesi eğitim programı ile Montessori yaklaşımı arasındaki benzerlikler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Eğitim, Montessori

Abstract: 2002 Ministry of National Education preschool education program for children of 36-72 months has been prepared by considering feedbacks from experts&applicants about the program applied since 1994, changing requirements approaches to modern child education. One of the approaches present in the program the approach of Montessori. Dr. Maria Montessori (1869-1952), the first female medicine doctor in Italy, was interested in children with mental disabilities her studies and she defended that a specialized program for these children could be helpful for their development. Since she found out that same methods could be used for normal children, she directed her studies to the education field. Today, the ideas of Montessori are still valid. There are similarities between education approach of Montessori and 2002 Ministry of National Education program for children of 36-72 months. In the light of all these, the aim of this study was to give information about these two programs and to indicate the similarities of 2002 Ministry of National Education program with approach.

Key Words: Preschool, Education, Montessori

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın başlarından bu yana, pek çok düşünür, psikolog, eğitimci, çocuk gelişimi konusunda ortaya attıkları yeni görüşler ve bu konuda yapılan çok sayıda bilimsel araştırmanın ışığında çocuğun eğitiminde özellikle yaşamının ilk yıllarında uygulanabilecek çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir.

Okul öncesi eğitim, çocuk doğduğu andan itibaren temel eğitime başladığı güne kadar geçen sıfır-altı yaş dönemini kapsayan ve çocuğun bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerinin hızlı olduğu, kişiliğin şekillendiği, aile ve kurumlarda verilen, "erken çocukluk dönemi" olarak da adlandırılan gelişim ve eğitim sürecidir (Aral vd. 2000, Aral vd. 2002). Milli Eğitim Bakanlığı 2002 36-72 aylık okul öncesi eğitim programı, 1994 yılından itibaren uygulanmakta olan programdan sonra çağdaş çocuk eğitimine yönelik yaklaşımlar alınarak hazırlanmıştır.

Çağdaş çocuk eğitimi konusunda önemli bir isim olan Dr. Maria Montessori (1869-1952), Roma Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin ilk kadın tıp doktorudur. Tıp fakültesinden sonra psikiyatri bölümündeki görevi sırasında zihinsel engelli çocuklarla ilgilenmiş ve onların özel bir eğitimden geçirilerek gelişmelerine yardımcı olunabileceğini savunmuştur. Bu düşünceden hareketle aynı yöntemlerin normal çocuklar için de kullanılabileceğini düşünerek, çalışmalarını eğitim alanına yöneltmiştir. Bu konudaki bilgisini arttırmak amacı ile Roma Üniversitesi'nde Felsefe, Psikoloji ve Antropoloji öğrenimi görmüştür. Kendi deyimi ile ilk "Çocuk Evi"ni 1907'de Roma'da açmıştır. Çocuğun bedeninin nasıl bakıma ihtiyacı varsa zihin gelişimi, duyuların eğitimi, deneyler, çocuğu tanıma, eğitime toplumsal bir olay olarak bakma Maria Montessori'nin eğitim anlayışının temelini oluşturur. Bugün kendi adıyla anılan bir yaklaşım ortaya koymuştur (Lillard 1973, Ayaç 1976, Oktay 1987, Montessori 1997, Poyraz ve Dere 2003).

Montessori yaklaşımı, çocukları etkinliklere kendiliğinden katılması için güdülemeye, tekrarlamalı somut deneyimler aracılığıyla yeteneklerini geliştirmeye cesaretlendirmektedir. Çocukları, akranlarına öğretmen sosyal etkileşim ile işbirliği yaparak öğrenmeye teşvik etmektedir. Montessori yaklaşımı, zihinsel gelişim için duyu eğitimi, yaratıcı ifade için öğrenme etkinlikleri sağlamaktadır (Morrison 1998).

Montessori'nin kullandığı eğitim yöntemi ve onun prensiplerine uygun olarak hazırlanmış malzemelerin çağdaş eğitim yöntemlerini uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarında çok yararlı olduğu ifade edilmektedir. Montessori ilkelerine uygun olarak, gelişen çağın ihtiyaçlarına uygun yeni malzemeler ve etkinlikler hazırlamak, bunları program içinde uygun

biçimde kullanmak çocuk eğitiminde benimsenmesi gereken önemli bir noktadır (Oktay 1985). Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı 2002 36-72 aylık çocuklar için eğitim programı ve bu program hazırlanırken yararlanılan Montessori yaklaşımı hakkında bilgi verilecek, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı 2002 okul öncesi eğitim programı ile Montessori yaklaşımı arasındaki benzerlikler üzerinde durulacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2002 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim programı kurumlarda okul öncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için, belirlenen hedefler doğrultusunda kazandırılmak istenen hedef davranışlara uygun planlı ve sistemli eğitim yaşantıları düzenleyerek, sonuçta hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren değerlendirmeyi de içine alan çalışmalar bütünüdür (Poyraz ve Dere 2003).

2002 okul öncesi eğitim programı, 1994 okul öncesi eğitim programından sonra hazırlanmıştır. 1994 yılından bu yana uygulanmakta olan program hakkında uzmanlardan, uygulamacılardan gelen geri bildirimlerin ışığında gerekli düzeltmeler yapılarak, çağdaş program geliştirme, gelişim ve öğrenme kuramları ışığında ve toplumun değişen gereksinimleri göz önünde bulundurularak, 36-72 aylık çocukların gelişimlerine ve okul öncesi eğitim kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmak üzere yeni bir okul öncesi eğitim programı düzenlenmiştir. Program, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36–72 aylar arasındaki normal gelişim gösteren çocukların bilişsel, dil, psiko-motor, sosyal-duygusal gelişimlerinin desteklenmesi ve öz bakım becerilerinin kazandırılmasını esas almaktadır (Anonim 2002, Kandir 2002).

Düzenlenen bu programın özellikleri şunlardır: Program, çocuğun gereksinimlerini karşılayarak ve gelişim alanlarının birbiri ile dinamik etkileşimini destekleyerek bütün gelişim alanlarındaki davranışlarını daha üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir. Programda psikomotor, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişim alanlarına ilişkin hedeflere ayrı başlıklar altında yer verilmiştir. Ancak öz bakıma yönelik davranışlar bir gelişim alanı olmamakla birlikte, bu dönemdeki çocukların mutlaka kazanması gereken temel becerileri kapsadığından ayrı bir başlık altında (öz bakım becerileri) yer almıştır (Anonim 2002). Bu programda 1994 programında yer alan "hedef davranış" ifadesi yerine "kazanılması beklenen davranış" ifadesi uygun görülmüştür. Bu değişiklikte amaç, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını anlamak için çocuklardan beklenen davranışların doğrudan yönlendirmesiyle değil, çocukların bu davranışları uygulanan eğitim programı sonucu kendiliklerinden doğal bir şekilde gösterebilmeleri beklentisi ile yapılmıştır (Kandir 2002). Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükleri giderebilmek için ünite ve buna bağlı olarak konu dağılımını esas alan ünite planı, yönetmelik değişikliği ile kaldırılarak, öğretmenler yıllık ve günlük plan hazırlamakla yükümlü kılınmıştır. Program, çocukların kendi ilgi alanlarının farkına varmasına, beceriler geliştirmesine olanak tanımıştır. Bunun yanı sıra ilgi ve motivasyonları birbirinden farklı olan çocukların bireysel özelliklerinin göz önüne alınmasına da olanak sağlanmıştır. Program, özel eğitime gereksinim duyan çocuklar için de öğretmen tarafından gerekli düzenlemeler yapılarak kullanılır. Öğretmen, eğitim programlarını planlarken ve uygularken bu programda yer alan hedeflerden uygun olanlarını seçer ya da gereksinim duyduğunda ek hedefler oluşturur. Öğretmen, programını hazırlarken etkinlikleri tek başına kullanabileceği gibi birden fazla etkinliği bir araya getirerek, seçtiği hedeflerin ışığında kendi içinde bütünlüğü olan eğitim durumları da hazırlar. Etkinlikler, çocuğa yalnızca bilgi kazandırmamalı, onu araştırmaya, incelemeye, denemeye yönlendiren özelliklere sahip olmalıdır. Etkinlikler uygulanırken öğretmen, çocukta merak uyandırmalı, sezdirerek öğrenme ön plana çıkarılmalıdır. Hedeflerin ve kazanılması beklenen davranışların geliştirilmesinde hiçbir zaman konu merkezli öğretim benimsenmez. Konu öğretimi yerine, konuların eğitim programları yanında birer araç olarak kullanılması zorunlu kılınmıştır. Her hedefin kısa sürede ve bir hedefin her çocuk tarafından aynı sürede kazanılmayacağı dikkate alınarak hedefler yıl içerisinde tekrarlanır. Öğretmen, eğitim süreci içinde hedef ve davranışların kazanılıp kazanılmadığını sürekli gözlemler. Öğretmen, her çocuk için gözlediği davranışlar hakkında özel notlar tutmalı, daha sonra bu notları "Davranış Değerlendirme Formları"na kaydetmelidir. Böylece çocukların gelişim özellikleri izlenmiş ve değerlendirilmiş olur (Anonim 2002, Kandir 2002).

Montessori Yaklaşımı

Montessori eğitim programı iki buçuk-altı yaş çocuklarını kapsayan özgüven, inisiyatif, ne istediğini bilme ve uygulama, bağımsızlık, konsantrasyon, düzenlilik, yardımlaşma ve başkalarına karşı saygıyı yerleştirme ve geliştirme üzerine odaklanmıştır. Montessori sınıflarında belirtilen bu amaçlara iki şekilde ulaşılır: Birinci olarak, çocuğu zorlama yerine çocuğun öğrenme zevkini kendisinin yaşaması; ikinci olarak da çocuğun öğrenme mekanizmasını mükemmelleştirmeye yardımcı olmaktır. Yetişkinler için sıradan olan bulaşık yıkama, sebze doğrama, ayakkabı cilalama gibi olaylar küçük çocukların gözünde yapılabilecek önemli görevler arasındadır. Çocuklar çalışmalarını gerçekleştirirken, bir işlemin tamamlanması için gereken sırayı takip ederler ve detaylara da önem vermeyi öğrenirler. Bir aktiviteden diğerine geçmeden önce çocuklar çalışmalarını bitirip, kullandıkları materyalleri yerine koyarak iyi bir çalışma disiplinine sahip olurlar. Montessori, bir insanın başka bir insan tarafından eğitilebileceğine inanmamaktadır. Birey bu işi ancak kendisi yapabilir. Gerçek bir eğitim verilen birey, sınıfta geçirdiği uzun saatlerden sonra da öğrenmeye devam eder, çünkü birey doğal bir merak ve öğrenme arzusuyla motive edilmiştir. (<http://www.izcicocuk.com/tr/montessori.asp>).

Montessori eğitimi, çocukların kişiliklerini olgun ve bağımsız yetişkin bireyler olmak için geliştirmeleri olarak algılar ve 'insan doğuştan iyiye yöneliktir ve esas amacı kendini ispatlamaktır' prensibini benimser. Prescott Lecky, Carl Rogers ve Abraham Maslow gibi kişilik teorisi geliştiren yazarlarla Montessori'nin okul öncesi çocukları için geliştirdiği eğitim metodu arasında büyük bir paralellik vardır. Montessori de belirtilen kişilik kuramcıları gibi kişilik gelişimi üzerinde önemle durur (Orem 1970, Montessori 1992).

Montessori, çocuğun gelişmesine ilişkin özellikleri belirledikten sonra bu özelliklere uygun yöntem ve materyali geliştirmiş ve çalışmalarında bunları kullanarak, eğitimleri için çocukların özellikle üç alandaki gelişmelerini hedef almıştır. Bu üç alan; hareket eğitimi, duyunun eğitimi ve dil eğitimidir. Bunlara ayrıca Montessori'nin erken yaşta itibaren öğretilmesini uygun gördüğü okuma–yazma ve aritmetiği içeren akademik öğrenme de eklenebilir (Lewis 1977).

Montessori'ye göre çocuğun çevresi ile olan etkileşimi, onun zihinsel ve fiziksel birliğini ortaya çıkarır (Lillard 1973). Ona göre hareket, çocuğun diğer etkinliklerinden ayrı bir şey değildir. Bu nedenle de eğitim programlarında çocuğun hareket edebilmesini sağlayıcı etkinlikler önemli bir yer tutar. Montessori, bu konuya ilişkin görüşünü şöyle ifade etmektedir: “Günümüzde yapılan en önemli hatalardan biri, hareketi insanın daha yüksek düzeydeki fonksiyonlarından ayrı bir etkinlik olarak düşünmektir. Zihinsel gelişme hareketle bağlantılı olmalı ve ona dayanmalıdır.” (Montessori 1964).

Montessori'ye göre çocuğun eğitiminde hareket kadar önemli olan bir başka boyut da duyunun eğitimidir. Bu nedenle de yaklaşımının özünde duysal araştırmalar önemli yer tutmaktadır. Materyaller çocuğun biçim, büyüklük, renk, doku, tat, vb. kavramları ve bunlar arasındaki ilişkileri anlamasını sağlayacak şekilde hazırlanmıştır ve yöntem çocuğun çok çeşitli duylara yönelik malzemeyi kendi gelişme düzeyine uygun olarak serbestçe kullanmasına olanak verecek şekilde düzenlenmiştir. Montessori malzemesinin hazırlanışında, çocuktaki çeşitli duysal ayırtma yeteneklerinin geliştirilmesinin yanı sıra, çocuğun malzemenin kendisi aracılığıyla hatasını anlaması, çözümünü bulabilmesi temel ilke olarak benimsenmiştir. Bunu sağlayabilmek için genellikle her malzemede çözümlenecek yalnızca bir problem vardır. Örneğin; en yaygın Montessori malzemelerinden biri olan silindirler, ya renk, ya boy açısından farklıdır. Aynı anda hem renk, hem de farklı boylardaki silindirleri sıralamaya ilişkin bir görev yoktur. Boyut, biçim, renk, vb. gibi görmeye ilişkin kavramlardan başka işitme, koku alma, dokunma gibi duylara ilişkin kavramların geliştirilmesi ve çocuğun bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları algılamayı öğrenmesine ilişkin alıştırmalar Montessori programında büyük bir yer tutmaktadır.

Montessori'nin duyunun eğitiminde hedeflediği üç süreç vardır. Benzerlikleri fark etmek ve bunları eşleştirme yeteneği, bir dizi nesne arasındaki zıtlıkları ve aşırılıkları ayırt etme yeteneği ve birbirine şekil, renk, doku, ağırlık, vb. yönlerden oldukça benzeyen nesnelere arasında ayırtma yapabilme yeteneğidir.

Montessori'nin çocuğun eğitiminde önemle durduğu bir başka konu da ana dilinin geliştirilmesidir. Evans, Montessori'nin dilin geliştirilmesine ilişkin çalışmalarında esas aldığı gelişim özelliklerini isimlendirme evresi, fark etme evresi ve telaffuz evresi olarak özetler. Öğretmen dile ilişkin alıştırmalarda bu düzeni izlemeli ve nesnenin hangi özelliğini tanıtmak istiyorsa, kullandığı dilde bu özelliği vurgulayan sözcüklere yer vermelidir. Çocuğun nesnenin sözü edilen özelliği ile ilgili kavramı içeren sözcükleri kullanabilmesi için kendisine fırsat verilmesi ve özendirilmesinin gerekliliği de yöntemin bir parçasıdır. Birinci evrede, örneğin; çocuk kahverengi bloklarla oynarken kendisine hangisinin kalın olduğu gösterilir. Sonra bu kalındır veya incedir diye tekrarlar yapılır. İkinci evrede çocuktan öğretmenin söylediğine uygun olanı seçmesi istenir. Soru: “Bana kalın olanı ver.” şeklinde ifade edilir. Üçüncü evrede ise “Bu nedir?” sorusuna cevap vermesi istenilir (Evans 1971).

Montessori, gelişim ve öğrenme için malzemenin nasıl kullanılacağına çocuğa gösterilmesinin yeterli olmayacağını, çocuğun kendisinin yaparak yeni bilgiyi öğrenebileceğini savunmaktadır. Çocuk bütün etkinliklerde kendi seçerek ve kendi yaparak katılmalıdır. Yani çocuk, kendisi için hazırlanmış özel çevrede tamamen özgür olmalıdır (Oktay vd. 2003).

Eğitim düşüncesinde hayal oyunlarına değil gerçekliğe önem veren Montessori için, çocuğun doğa ile doğadaki gerçek nesnelere teması da son derece önemlidir. Bu nedenle bir Montessori sınıfında mevcut eşyalar oyuncaklar değil, gerçek nesnelere dir. Çocukların hayatın gerçeklerini daha iyi tanıyabilmeleri açısından, her malzemeden yalnızca bir tane bulunur. Montessori bu yolla herkesin her istediğine, istediği anda sahip olamayacağı gerçeğini çocuklara yine eşyanın kendisi aracılığı ile kavratmaya çalışmaktadır.

Montessori ortamının temel özelliklerinden biri de bu ortamın sade fakat uyumlu renk ve eşyalarla zevkli bir şekilde düzenlenmesidir. Montessori gerçek güzelliğin basitlik olduğunu kabul eder. Montessori sınıflarında değişik yaş gruplarındaki çocukların birlikte olmaları onların toplumsal gelişmelerine de yardımcı olabilir. Özellikle büyük çocukların küçüklere örnek olmaları ve onlara gerçekten ihtiyaç duydukları zaman yardım etmeleri, hem büyükler, hem küçükler yönünden olumlu bir yaklaşımdır (Pines 1969, Evans 1971, Aytç 1972, Lillard 1973).

Montessori Yaklaşımının Ana Hatları

Montessori yaklaşımında önemli olan bazı ana hatlar vardır ve eğitimin temelini oluşturmaktadır. **Montessori, çocuklara farklı bir anlayışla yaklaşmaktadır.** Montessori yaklaşımı, çocuklara uzman Montessori öğretmenlerinin ve özel olarak geliştirilmiş Montessori araç–gereçlerinin yardımı ile, kendi yeteneklerini kullanabilmeleri ve kendi adımlarıyla gelişebilmeleri için sağduysal ve sağlıklı bir sistem sunmaktadır. **Montessori, çocuğu olduğu gibi görür.** Montessori yaklaşımı, çocuğun öğrenme isteği üzerine kurulmuştur. Bu sistem, çocuğun doğal büyümesine ve gelişmesine uygun, ancak henüz yapmaya hazır olmadığı şeyleri yapmasına izin vermeyen bir sistemdir. **Montessori yaklaşımı diğerlerinden farklıdır.** Montessori yaklaşımı, küçük çocuklar için geliştirilmiş düzen ve özgürlük arasındaki muntaklı bir denge üzerine kurulmuştur. Çocuğun doğal gereksinimlerini karşılayan dikkatle geliştirilmiş materyallerle, zevkli bir ortam sağlar. Tam anlamıyla eğitilmiş bir öğretmenin tam bir rehberliği söz konusudur (Mallory 1989). **Montessori yaklaşımı çocuğun birçok yönden gelişmesini sağlar.** Montessori araçları, çocuğa istenilen bütün özellikleri kazandırmada sadece araçtır. Duynun geliştirilmesi ve hareket özgürlüğü Montessori eğitiminin temel noktasıdır. Çocuğun

duyularının geliştirilmesine yönelik olarak kırmızı çubuklarla uzunluk, pembe kule küpleri ile büyüklük, ziller ile müzikal ritim kazandırılmaya çalışılmaktadır. Montessori, çocukların dört yaşlarından itibaren akademik öğrenme için hazır olabileceklerini düşünür. Bu görüşünü gerçekleştirmek için, programında yer alan faaliyetlerde küçük kasların gelişmesini sağlayıcı etkinliklere ve çeşitli alıştırmalarda okuma kadar yazmayı da geliştirici bazı görevlere yer vermiştir. Yapılan çalışmalar, okumadan önce yazmanın geliştiğini göstermiştir. Montessori aritmetik eğitime de çok önem vermiştir. Bu nedenle çeşitli materyaller (zımpara kağıdından yapılmış sayılar, sayı çubukları gibi) geliştirmiştir. Bu materyaller, çocukların matematik zekalarının gelişmesine yardımcı olmaktadır (Lewis 1977, Morrison 1998, Poyraz ve Dere 2003).

Montessori metodunda üç ana unsur vardır: Çevre, çocuk ve öğretmen. Çevre, çocuğun gereksinimine göre amaçlı, planlı ve kontrollüdür (Orem 1970). Çocuk bu özel şekilde düzenlenmiş çevre içinde kendi kendini eğitirken kendine güveni de kazanmış olur. Öğretmene düşen görev, çevrenin düzenlenmesi, gözlem ve bireysel rehberliktir. Öğretmen, gelişmekte olan bireye yaşı büyüdükçe daha güç iş veya alıştırmaya vermek yerine veli ile işbirliği yaparak çocuğun gelişimine yardımcı olur. Montessori, bireyin bağımsız bırakıldığı oranda potansiyelinin ortaya çıkabileceğini savunur. Birey, öğreniminde bazı teknik sınırlamalar dışında tamamıyla bağımsızdır (Oktay 1985).

Montessori çevresi, çocuk için bir "öğretmen" rolünü üstlenir. Montessori okulunda çocuk, özel olarak geliştirilmiş Montessori materyalleri ile kendi kendine öğrenecektir. Eğer çocuk bir hata yaparsa, materyalin kendisine bakarak yaptığı hatayı düzeltebilir. Montessori sınıfı, çocuğun, yetişkin yönetiminden ve baskısından uzak olarak, kendi dünyasını keşfedebileceği, zekasını ve bedenini geliştirebileceği cazip bir ortamdır (Mallory 1989).

Her Montessori sınıfı farklıdır. Montessori yaklaşımı, çok kesin kurallara sahip olmasına karşın, esnek ve bireysel uygulamalara açıktır. Her Montessori sınıfı, öğretmenin uygulamalarına ve yeteneklerine bağlı olarak tektir. Montessori sınıfında çocuk istediği etkinliği seçmektedir. Montessori sınıflarında güzellik ve atmosfer çok önemlidir. Renkler canlı, ilgi çekici ve uyumludur. Montessori sınıflarında çocukların sınıf içinde istedikleri gibi dolaşmalarına izin verildiği gibi okuldan açık alan çıkmalarına da izin verilmektedir. Hareketlerdeki bu özgürlük nedeniyle Montessori geleneksel okullardaki gibi çalışma, dinlenme ya da oyun zamanlarına bölünmemiştir. Montessori çevresinde gerçeklik ve doğallık büyük önem taşımaktadır. Sınıftaki araçlar, gerçek yaşamda kullanılan araçlardır. Birşey içmek için gerçek cam bardaklar, ütü yapmak için gerçek ısınabilen ütü, sebzeleri kesmek için keskin bıçak kullanılmaktadır (Mallory 1989, Temel 1994, Dere ve Temel 1999).

Montessori sınıfı, farklı yaş gruplarını içerir. Çocuk farklı yaş gruplarını içeren (genellikle iki buçuk-altı yaş) bir sınıfa yerleştirilir. Çocuk okula ilk başladığında kendisinden yaşça büyük ve deneyimli çocuklardan öğrenme olanağı bulur, daha sonraları ise, kendi edindiği bilgiler ışığında artık beceri kazandığı konularda, daha az deneyimli olan çocuklara yardımcı olur (Mallory 1989).

Montessori sınıfı, farklı alanları kapsar. Montessori sınıflarında uygulamalı yaşam alıştırmaları, duyuşsal alıştırmalar, matematik araçları, kitaplardan oluşan dil köşesi, okuma yazma araç-gereçleri, tahta yemek kaşığı ve yöresel kıyafetlere ait farklı dokudaki kumaşlar gibi yöresel araç-gereçlerin bulunduğu köşeler yer almaktadır. Montessori yaklaşımında bulunan "uygulamalı yaşam alanı", özellikle iki buçuk-üç buçuk yaş arası çocuklar içindir ve çocuk bu alanda kendi kendine yetmeyi, çevresiyle ilgilenmeyi öğrenir. Bu alanda, çocuk özel olarak hazırlanmış kalıplar üzerinde düğme ilikleme, fermuar açma, kapatma, iğneleme, kemer bağlama gibi objeleri kullanarak kendi kendine giyinmeyi öğrenir. "Duygusal alan" çocuğa, dünyayı öğrenmesi için, duygularını kullanabilmeyi öğretir. Bu alanda, çocuk, farklı yükseklikleri, uzunlukları, ağırlıkları, renkleri, sesleri, kokuları, şekilleri kavramayı öğrenir. Dil, matematik, coğrafya ve bilim alanları çocuğun entellektüel gelişimi için yararlıdır ve çocuk, vücudu ile neler yapabileceğini öğrenir. Pek çok Montessori okulu, bunlara ek olarak müzik, sanat, dans, dikiş, ağaç işleri ve yabancı diller gibi, çocuğun genel gelişimine yararlı olabilecek diğer alanlara da eğilmektedir (Mallory 1989).

Montessori öğretmenin gerçekleştirmesi gereken pek çok iş vardır. Montessori öğretmeni, sınıfta dikkati üzerine toplayan bir merkez değildir. Aksine, çocukların çalıştığı ortamda, güçlükle fark edilebilen bir görünümüdür. Masası yoktur, çalışmalarını çocukların masalarının boyunda bir masada veya halı üzerinde gerçekleştirmektedir. Öğretmen, çocuklar konusunda çok iyi bir gözlemci olmalı, her çocuğun bireysel gelişim düzeyini çok iyi bilmelidir. Hangi materyalin hangi çocuk için daha iyi olabileceğine karar verebilmeli, her çocuğa bireysel rehberlik hizmeti sağlayabilmeli, her materyalden en iyi şekilde nasıl yararlanılabileceğini çocuğa göstermelidir. Öğretmen, daha sonra, çocuğu materyal ile yalnız bırakmalı ve gözlemine dönmelidir. Esnek olmalı ve her çocuğa yardımcı olurken, yeni fikirlere açık olmalıdır. Öğretmenin görevi kendi bilgi ve deneyimlerini empoze etmek değildir, çocukların gelişimleri için kendilerinde var olan potansiyeli kullanma fırsatını vermektir. Montessori'ye göre öğretmenin görevi konuşmak değil, çocuk için hazırlanmış çevrede sosyal ve kültürel etkinlikler için çocuğu güdülemek ve hazırlamaktır. Öğretmenler çocukların kendi gelişimi için potansiyelini kullanma fırsatı tanır ve Montessori yaklaşımında öğretmen "yöneltici" adını alır (Lillard 1973, Mallory 1989, Morrison 1998).

Montessori Yaklaşımının İlkeleri

Montessori'ye göre çocuklara gerçekten yardımcı olabilmek için, Montessori yaklaşımının ilkelerini bir bütün olarak kavramak ve çarpıtmadan uygulamak gerekmektedir. Çocuk dünyanın neresinde olursa olsun, Montessori'nin "emici zihin" olarak adlandırdığı bir yetiye sahip olarak doğar. Montessori yaklaşımının "emici zihin" ilkesi çocuğun zihinsel faaliyetini ortaya çıkarmayı amaçlar. "Çocuğa önceden hazırlanmış bir çevre" ve bu çevreyi keşfedebilmesi için ona bir dizi anahtar verilir. Bunlar duygusal gereçlerdir. Ve her çocuk bu gereçlerin yardımıyla kendine özgü yetenek ve ritmine uygun olarak, zihninin daha önce algılamış olduğu izlenimleri sınıflandırmaya, örgütlemeye koyulur. Kısacası doğal bir ihtiyaç olan kendi "iç disiplini" yaratır. Montessori yaklaşımındaki "özgürlük" ilkesi için Montessori "uyguladığımız yöntemin en kısa ama en öznlü açıklaması, çocuklara önceden hazırlanmış bir çevrede özgürlük tanımak" ifadesini kullanmıştır. Çocuk bütün canlı organizmalar gibi birtakım gelişim aşamalarından geçer. Montessori bunları "duyarlılık

dönemleri” olarak adlandırır. Evrensel bir organizma olan çocukta bu “duyarlılık dönemleri” ırk, kültür ayrılıkları gözetmeksizin vardır. Belirli bir duyarlılık döneminde çocuk belirli bir bilgi ya da beceriye karşı, doymaz bir “**çalışma şevki ve sevinci**” duyar. Çocuk elindeki gereci dilediği gibi kullanmasına izin verildiğinde, bununla çeşitli alıştırmalar yapacak, yaptıklarını tekrar tekrar uygulamaktan sıkılmayacaktır. “**Dikkat**”ın yoğunlaşması, anlamak, kavramak ve zihin gücünü arttırmakta “**tekrar**”ın rolü büyüktür. Montessori yaklaşımının günümüzde de hala uygulanıyor olması bütün bu ilkelerin evrensel nitelikte olduklarını ortaya koymaktadır (Montessori 1997).

Montessori Yaklaşımının Yararları

Montessori'nin geliştirdiği çocuk eğitimi yaklaşımı, çocuğu ruhsal ve fiziksel açıdan olumlu yönde etkileyen; çocuğun duyu, hareket ve dil eğitimine önem veren; sosyal, duygusal, bedensel yönden gelişimine önemli katkıları ve yararları olan bir yaklaşımdır.

Montessori yaklaşımının yararları şunlardır: Büyük çocuklarla küçüklerin bir arada bulunması küçüklerde toplumsal bilinci ve kendine güveni geliştirir. Çocuklar öğretmenlerinin uyarıları yerine, kendi hatalarını kendileri düzeltme eğilimine girerler. Bireysel öğrenme, çevre içerisinde olur. Her bir çocuk farklı bir adımda büyür, bu çocuğun gelişimini sağlar. Çocuklar çevreye saygılı olmak için değil, kendi seçimleri ile sessizliği tercih ederler. Örneğin; Montessori sınıfındaki öğrenciler kendi karakterlerinin parçası olan iç barışlarına dönerler (Sessizlik). Soyut yerine, somut öğrenme üzerinde durulur. Çocuklar kavramları birebir gerçek hayatta yaşayarak öğrenir. Çocuklar, çocuk merkezli bir çevrede öğrenirler. Bütün materyaller çocukların erişebileceği yerlerde tutulur. Masa, sandalyeler çocukların kullanabileceği kadar küçük, duvardaki resimler çocukların göz seviyesinde olacak şekildedir. Çocuklar eğlenmenin zevkiyle ve araştırma isteğiyle çalışırlar. Çocuklar doğal liderlerdir ve yeni görev almaktan memnundurlar. Onların ilgileri işin sonunda çıkan üründen ziyade işin kendisindedir. Çevre çocuklara doğal bir sorumluluk hissi verir. Çocukların temel kural ve beklentileri diğer çocuklar ve öğretmenler tarafından açıkça belirlenir ve uygulanmaya zorlanır. Çevre, çocuklar için hazırlanmıştır. Oadaki her şeyin raflarda özel bir yeri vardır. Çocuklar çevreden dolayı düzenlidirler ve bu ortam onları pozitif bir hava içerisinde yetişmelerini sağlar. Öğretmen öğretici olmayan bir rol üstlenir. Çocuklar öğretmen tarafından değil kendi gelişim ihtiyaçları tarafından motive edilirler

<http://www.montessoriconnectons.com/aboutmontessorieducation/aboutmontessorieducation.html>).

Montessori yaklaşımının yararları dikkate alındığında çocuğun gelişiminde ve eğitiminde ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle, birçok okul öncesi eğitim kurumunda Montessori programından özellikle yararlanılmaktadır.

M.E.B. 2002 36–72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı İle Montessori Yaklaşımı Arasındaki Benzerlikler

Montessori yaklaşımı günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programı hazırlarken de yararlanılan çağdaş çocuk eğitime yönelik yaklaşımlar içerisinde Montessori yaklaşımı da yer almaktadır. Montessori yaklaşımı ile M.E.B. 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı arasında ortak bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şunlardır:

M.E.B. 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı 36-72 aylar arasındaki çocukları kapsar. Montessori yaklaşımı, iki buçuk-altı yaş arası çocukları kapsar. Montessori yaklaşımı da M.E.B. programı da okul öncesi dönem çocuklarını kapsamaktadır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programı, özel eğitime gereksinim duyan çocuklar için öğretmen tarafından gerekli düzenlemeler yapılarak kullanılır. Montessori de engelli çocukların da normal çocuklar gibi eğitilebileceği bir eğitim sistemi geliştirmiştir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında somuttan soyuta, basitten zora, yakından uzağa gibi eğitim ilkeleri üzerinde durulur. Montessori programında da araçların en önemli özelliği basitten zora, somuttan soyuta aşamalı bir biçimde düzenlenmesidir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında psiko-motor, sosyal-duygusal gelişim, bilişsel ve dil alanlarına ilişkin hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar belirlenmiştir. Öz bakım becerilerine yönelik davranışlar ayrı bir başlık altında verilmiştir. Montessori programında ise çocukların üç alanda gelişmeleri hedef alınmıştır. Bu üç alan, hareket eğitimi, duyarların eğitimi ve dil eğitimidir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında bilişsel alan ve dil alanında benzer hedef ve kazanılması beklenen davranışlar içinde verilen nesne, olay ya da varlıkları çeşitli özelliklerine (renk, şekil, boyut, dokunsal duyum, sayı, miktar, kullanım amacı ve şekli) göre eşleştirebilme, gruplayabilme, sıralayabilme yeteneği beklenen davranışlar bulunmaktadır. Montessori yaklaşımında var olan duyarların eğitimine benzer olarak üç süreç hedeflenmektedir. Benzerlikleri fark etmek ve bunları eşleştirme yeteneği, bir dizi nesne arasındaki zıtlıkları ve aşırılıkları ayırt etme yeteneği ve birbirine şekil, renk, doku, ağırlık, vb. yönlerden oldukça benzeyen nesnelere arasında ayırtlaştırma yapabilme yeteneğidir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında çocuğun sosyal-duygusal alanda duygularını ifade etme ve iletişim kurabilmesine yönelik hedef ve kazanılması beklenen davranışlar bulunmaktadır. Montessori programı içerisinde ise; çocuğa duygularını tanıma, iletişim kurabilme, sorumluluk kazandırma ve sorunları çözebilme yeteneği kazandırılmaktadır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında sosyal-duygusal alanda nezaket sözcüklerini kullanmaya yönelik hedef ve kazanılması beklenen davranışlar vardır. Montessori sınıflarında da nezaket ve olumlu davranışlar materyaller aracılığı ile öğretilir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında sosyal-duygusal alanda çocuğun kendi kültürü ve farklı kültürlerle yönelik hedef ve kazanılması beklenen davranışlar bulunmaktadır. Montessori programında çocuklar diğer ülkelerin gelenek, müzik, yemek, iklim, dil ve hayvanlarını keşfederek farklı kültürleri tanırlar. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında çeşitli nesnelere kullanılarak çocuğa sayılar, şekiller, büyüklük, sıralama ile ilgili kavramlar sunulur. Montessori programı

içerisinde de matematik eğitimi çocuğa sayı çubukları, zımpara kağıdından yapılmış sayılar, sarı boncuklar gibi nesnelere Montessori materyalleri ile verilir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında çocuğun psiko-motor gelişimine yönelik hedef ve kazanılması beklenen davranışlar vardır. Montessori programı içerisinde çocuğun fiziksel kontrolüne yönelik etkinlikler yer almaktadır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında serbest zaman etkinliklerinde önceden hazırlanmış ilgi köşeleri ve sanat etkinliklerinde çocuğun istediklerini yapmasına fırsat verilir, çocuk istediği etkinliği seçmekte özgürdür. Montessori programı, çocuğun tamamen bağımsız ve özgür olarak grup içerisinde tek başına gelişmesine destek sağlayan bir sistemdir. M.E.B. 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programında öğretmen, dikkati çeken merkez konumunda değildir, masası yoktur çocuklara rehberlik eder. Montessori yaklaşımında da öğretmen, sınıfta dikkati üzerine toplayan konumunda değildir, masası yoktur. Öğretmen, yönelten konumundadır ve otorite değildir.

M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında ve Montessori programında çocuğun gereksinimleri, bireysel özellikleri ve gelişim özellikleri dikkate alınmaktadır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında ve Montessori programında çocuk, küçük bir yetişkin değildir. Büyük insandan yapısal olarak farklı bir organizmadır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında ve Montessori programında çocuklar çocuk merkezli bir çevrede öğrenmektedirler ve çocuğa önceden hazırlanmış bir çevre sunulmaktadır. Bütün materyaller çocukların erişebileceği yerlerde tutulur. Masa, sandalyeler çocukların kullanabileceği kadar küçük, duvardaki resimler çocukların göz seviyesinde olacak şekildedir. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında ve Montessori programında kurallar vardır. Ancak çocuğun özgürlük ve esneklik içinde yetişmesi sağlanır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında ve Montessori programında fen-doğa etkinlikleri yer almaktadır. Gerçek bitki ve hayvanların yetiştirilmesi program içinde yer alır. M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programında ve Montessori programında sanat etkinliklerinde çocuk kendisi yaratır ve önemli olan ortaya çıkan eser değildir.

Montessori yaklaşımı günümüzde hala geçerliliğini korumakta ve birçok okul öncesi eğitim kurumunda Montessori yaklaşımından halen yararlanılmaktadır. M.E.B. 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı hazırlanırken yararlanılan çağdaş yaklaşımlardan birisi olan Montessori eğitim anlayışının günümüzde de geçerliliğini koruyor olması önemlidir. Bu çalışmada M.E.B. 2002 okul öncesi eğitim programı hazırlanırken yararlanılan yaklaşımlardan yalnızca Montessori yaklaşımına yer verilmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda 2002 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı hazırlanırken yararlanılan diğer yaklaşımlara da yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Anonim, (2002). **36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı**, T.C Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Kandir, A. ve Can-Yaşar, M. (2000). **Okul Öncesi Eğitim** İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Can-Yaşar, M. ve Kandir, A. (2002). **Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı, 2002 okul öncesi eğitim programına göre geliştirilmiş II. Baskı**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aytaç, K. (1972). **Avrupa Eğitim Tarihi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aytaç, K. (1976). **Çağdaş Eğitim Akımları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Dere, H. ve Temel, F. (1999). **Okul Öncesi Eğitimde Yaklaşımlar, Gazi Üniversitesi ananokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Evans, D.E. (1971). **Contemporary Influences In Early Childhood Education**. Holt, Rinchart and Winston Inc. New York. <http://www.izcicocuk.com/tr/montessori.asp>
- Montessori Egitimi (2002), <http://www.montessoriconnections.com/about/montessorieducation/aboutmontessorieducation.html>
- About Montessori Education (1999)
- Kandir, A. (2002). **Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programlarının Hazırlanması**. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Lewis, C. (1977). **The Montessori Method In Education Before Five**. (Edited by Boegehold D, Betty, Cuffaro, K. Harriet, Hooks H. William, Klopff J. Gordon). New York: Bank Street College of Education.
- Lillard, P.P. (1973). **Montessori, A Modern Approach**. New York: Schocken Books.
- Mallory, T. (1989). **Montessori ve Çocuğunuz, Ana-Babanın El Kitabı**. (Çevirenler: Füsün Öztaş ve Cihan Gülten). Ankara: Hatiboglu Yayınevi.
- Montessori, M. (1964). **The Absorbent Mind**, Wheaton: Ill. Theosophical Pres.
- Montessori, M. (1992). **Education For Human Development**. England: Clio, Oxford University.
- Montessori, M. (1997). **Çocuk Eğitimi, Montessori Metodu** (çeviri:Güler Yücel). İstanbul: 5. Basım, Özgür Yayınları.
- Morrison, G. S. (1998). **Early Childhood Education Today, Merrill an imprint if prentice hall, Saddle river, Columbus, Ohion 7th Edition, New Jersey**.
- Oktay, A. (1987). **Okul Öncesi Eğitimde Çağdaş Bir Yaklaşım: Montessori Yöntemi**. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Antalya: Ya-Pa Yayınları, s.62-69.
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R. ve Polat-Unutkan, Ö. (2003). **Okul Öncesi Eğitim Programı Uygulama Rehberi. Ne Yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Oktay, N. (1985). **Okul Öncesi Eğitimi Etkileyen Farklı Ekoller**. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri 2-3. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, s.148-157.
- Orem, R.C. (1970). **Montessori, Her Method and the Movement**. New York: Capricorn Books.
- Pines, M. (1969). **Revolution Learning**, Allen lane. London: The Penguin Pres.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2003). **Okul Öncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri**. Ankara: 2. baskı, Anı Yayıncılık.
- Temel, F. (1994). "Montessori'nin Görüşleri ve Eğitime Yaklaşımı" **Okul Öncesi Eğitimi Dergisi**, 47, 43-55.